

C2

ÜNİTE 5: Not Alma

Örnek: Dinleme Metni

UYGARLIĞA ADIMLAR

Uygarlık tarihinde pusula, barut ve matbaanın çok önemli bir yeri vardır. Pusula ve barut Avrupa'nın kabuğunu kırıp denizaşırı seyahatler yaparak yeni kıtalar keşfetmesine yol açarken matbaa da kültürel yaşamda yeniliklerin başlatıcısı olmuştur. Matbaanın gelişimini hazırlayan ise yazı ve kâğıdın icadıdır.

Yazı, insanın zorlu kültürel sürecindeki arayışları ve denemeleri sırasında geliştirdiği bir iletişim aracıdır. Yazı sayesinde insan, düşüncesini somutlaştırmış yani zihninden çıkarıp içinde yaşadığı fiziksel dünyaya uyarlamıştır. Düşünce, yazıyla birlikte unutulmaktan ve belleklerden silinmekten kurtularak kalıcı izlere dönüşmüştür. İnsanlar kültür birikimini daha sonraki nesillere aktarma olanağı elde etmiştir. Yazıyla, bilgi birikimi hem nicel hem de nitel olarak daha da büyümüş; insan, uygarlık ve kültürün taşınmasında çok güçlü bir araca kavuşmuştur. Bu nedendir ki insanlığın yazı öncesi dönemleri “tarih öncesi”, yazının bulunuşundan sonraki dönemleri ise “tarih çağlar” olarak adlandırılmaktadır.

Kâğıt, yazıyla ifade edilen duygu ve düşüncelerin biriktirilmesini, taşınmasını, başka insanlara ve daha sonraki nesillere aktarılmasını kolaylaştırmıştır. Kâğıttan önce kurutulmuş hayvan derisi, ağaç ve taş parçacıkları, kil tabletler, kumaş ve benzeri maddelerin yüzeylerine yazı yazıldığı bilinmektedir.

Ancak bu maddelerin yeterince kullanışlı olmaması; örneğin kil tabletlerin taşımak için çok ağır, taşın yazı yazmak için çok sert, kumaş veya hayvan derilerinin ise çabuk deforme olması insanları daha kullanışlı ve dayanıklı bir baskı maddesi arayışına yöneltmiştir. Çin’de MS 200 yılından itibaren keten ve pamuklu paçavralardan bir çeşit kâğıt üretimi yapıldığı bilinmektedir. Arapların Çinlilerle yaptıkları savaşlarda bu kâğıdı ülkelerine taşıdıkları, 14. yüzyılda Avrupa toplumlarının Endülüs yolu ile Müslümanlardan, kökeni Çin’e uzanan kâğıdı öğrendikleri ve üretimine başladıkları öne sürülmektedir. 15. yüzyıla gelindiğinde ise gazetelerin ortaya çıkıp gelişmesine de koşut olarak ham maddesi odun olan kâğıdın bol miktarda üretimi başlamıştır. Kâğıt, yazı yazma ve yazılı ürünü dağıtmayı fiziksel açıdan kolaylaştırırken matbaanın teknolojik evrimine de katkı sağlamıştır.

Matbaa, yazı aracılığıyla fiziksel varlık kazanan insan düşüncesinin hızlı ve daha kolay şekilde çoğaltılmasına olanak tanımıştır. Bilginin çok daha geniş insan topluluklarına yayılmasını ve düşüncenin özgürleşmesini sağlamıştır. Modern çağların başlatıcısı olarak kabul edilen matbaanın Avrupa’da kullanımından çok önce Çin, Kore, Uygur ve Japonya’da kullanıldığı bilinmektedir. Ne var ki Doğulu toplumlarda matbaa, Avrupa’da yol açtığı toplumsal ve siyasal dönüşümleri gerçekleştiremedi. Çünkü matbaa ve yayınevleri bu toplumlarda halk arasında yaygınlaşamadı.

Kaynak: AÖF, Toplum ve İletişim (s.27).